

جامعه‌شناسی

جامعه‌شناسی مطالعه قوانین و فرایندهای اجتماعی است که مردم را نه تنها به عنوان افراد و اشخاص بلکه به عنوان اعضاء انجمنها، گروهها و نهادهای اجتماعی شناسانده و مورد بررسی قرار می‌دهد. جامعه‌شناسی مطالعه زندگی اجتماعی گروهها و جوامع انسانی است. مطالعه ای هیجان انگیز و مجذوب کننده که موضوع اصلی آن رفتار خود ما به عنوان موجودات اجتماعی است. دامنه جامعه‌شناسی بینهایت وسیع است و از تحلیل برخوردهای گذرا بین افراد در خیابان تا بررسی فرایندهای اجتماعی جهانی را در بر می‌گیرد.

مقدمه

- انسانها بیشتر عمرشان را در گروهها زندگی می‌کنند؛ آنها به عنوان اعضای خانواده، ساکنان یک محله یا شهر، اعضای یک گروه خاص اجتماعی یا اقتصادی و یا مذهبی و قومی نیز به عنوان شهروندان یک ملت با یکدیگر رابطه دارند. انسانها حتی اگر خودشان هم آگاه نباشند که اعضای یک گروه هستند، باز به شیوه‌هایی فکر و عمل می‌کنند که دست کم بخشی از آنها را عضویت در گروه تعیین می‌کند. نوع لباسی که آدمها می‌پوشند، نوع خوراک و نحوه خوردن آنها، عقاید و ارزشهایشان و رسومی که رعایت می‌کنند، همگی تحت تأثیر عضویت آنان در گروههای گوناگون می‌باشند.

- جامعه شناسی را می توان به عنوان بررسی علمی زندگی گروهی انسانها تعریف کرد. جامعه شناسان در واقع می کوشند تا آنجا که ممکن است این نکته را به دقت و به گونه ای عینی توصیف و تبیین کنند که انسانها چرا و چگونه در گروهها با یکدیگر رابطه دارند .
- یکی از اهداف عمده جامعه شناسی پیش بینی رفتار اجتماعی و نظارت بر آن است. این هدف در جامعه نوین بصورتهای گوناگونی تحقق می یابد. همچنین جامعه شناسی به تخفیف تعصبا و پیشداوریهایی که مانع انعطاف پذیری بیشتر انسانها در برخورد با موقعیتهای تازه می شوند، کمک می کنند .
- سرانجام باید گفت که بررسی جامعه شناختی شیوه های نگرش و واکنش نوینی را در برخورد با سیمای پیوسته متغیر واقعیت اجتماعی، برایمان فراهم می آورد .

تاریخچه

- جامعه شناسی جوان

ترین رشته علوم اجتماعی است. واژه

جامعه شناسی را در سال ۱۸۳۸

اگوست کنت فرانسوی در کتاب

فلسفه اثباتی اش بدعت گذاشت. کنت

را عموماً بنیانگذار جامعه شناسی می

دانند. او معتقد بود که علم جامعه

فهرست مقامها و پیشه ها

شناسی باید بر پایه مشاهده منتظم و پیدا شده در فارا واقع در بین النهرین

طبقه بندی استوار گردد .

- هربرت اسپنسر انگلیسی در سال ۱۸۷۶ نظریه تکامل اجتماعی را

تحول بخشید که پس از پذیرش و رد اولیه ، اکنون بصورت تعدیل شده دوباره

پذیرفته شده است. اسپنسر نظریه تکاملی داروین را در مورد جوامع بشری به کار

بسته بود. او معتقد بود که جوامع انسانی، از طریق یک تکامل تدریجی، از ابتدایی به

صنعتی تکامل می یابند. او در نوشته هایش یادآور شده بود که این جریان یک

فراگرد تکاملی طبیعی است که انسانها نباید در آن دخالت کنند .

- لستر وارد آمریکایی کتاب جامعه شناسی پویا را در سال ۱۸۸۳

منتشر کرد. او در این کتاب از پیشرفت اجتماعی از طریق کنش اجتماعی با هدایت

جامعه شناسان ، هواداری کرد .

- امیل دورکیم در ۱۸۹۵ کتاب قواعد روش جامعه شناسی را منتشر کرد و در آن ، روشی را که در بررسی ماندگارش از خودکشی در گروههای گوناگون به عمل آورده بود، به روشنی شرح داد. دورکیم یکی از پیش گامان تحول جامعه شناسی است. او سخت بر این باور بود که جوامع بشری با باور داشتهها و ارزشهای مشترک اعضایشان انسجام می یابند .
- ماکس وبر (1864-1920) معتقد بود که روشهای علوم طبیعی را نمی توان درباره مسائل مورد بررسی در علوم اجتماعی بکار بست. وبر استدلال می کرد که چون دانشمندان اجتماعی جهان اجتماعی محیط زندگی خودشان را بررسی می کنند، همیشه قدری برداشت ذهنی در بررسیهایشان دخالت دارد. او معتقد بود که جامعه شناسان باید فارغ از ارزشهایشان کار کنند و هرگز نباید اجازه دهند که تمایلات شخصی شان در پژوهشها و نتیجه گیریهایشان دخالت کنند .
- درس جامعه شناسی در دهه ۱۸۹۰ در بسیاری از دانشگاهها ارائه شد. در ۱۸۹۵، مجله آمریکایی جامعه شناسی انتشارش را آغاز کرد و در ۱۹۰۵ انجمن جامعه شناسی آمریکا بنیان گذاشته شد .

شاخه های اصلی جامعه شناسی

- مکتب کارکردگرایی

- مکتب تضاد
- مکتب کنش متقابل نمادین

حوزه های تخصصی جامعه شناسی

- جامعه شناسی فرهنگ
- روان شناسی اجتماعی
- جامعه شناسی وسایل ارتباط جمعی
- جامعه شناسی توسعه
- جامعه شناسی دین
- جامعه شناسی هنر
- جامعه شناسی ادبیات
- جامعه شناسی صنعتی
- جامعه شناسی شهری
- جامعه شناسی پزشکی
- جامعه شناسی قشرها و نابرابریها
- جامعه شناسی روستایی
- جامعه شناسی سازمانها
- جامعه شناسی کار

- جامعه شناسی خانواده
- جامعه شناسی آموزش و پرورش
- جامعه شناسی بررسی مسائل اجتماعی
- جامعه شناسی تغییرات اجتماعی
- جامعه شناسی انحرافات
- جامعه شناسی ارتباطات
- جامعه شناسی انقلاب
- و رشته های دیگر

مفاهیم کلیدی جامعه شناسی

- جامعه
- فرهنگ
- نهادهای اجتماعی
- هنجار
- ارزش
- کنترل اجتماعی
- گروههای اجتماعی

- نقش اجتماعی
- پایگاه اجتماعی
- طبقه اجتماعی
- قشربندی اجتماعی
- تحرک اجتماعی
- نهاد خانواده
- تغییر اجتماعی
- انحرافات
- ساختار اجتماعی
- جنسیت
- کنش اجتماعی
- قانون
- سازمان
- مفاهیم دیگر

روشهای تحقیق و پژوهش در جامعه شناسی

- کار میدانی
- پیمایش

- پژوهش اسنادی
- آزمایش
- روشهای دیگر

ارتباط جامعه شناسی با علوم دیگر

- معمولا علوم را به دو شاخه عمده تقسیم می کنند که یکی را علوم طبیعی و دیگری را علوم اجتماعی می گویند. علوم طبیعی با بررسی پدیده های مادی سر و کار دارند ولی علوم اجتماعی عرصه پهناور رفتار انسانی را بررسی می کنند. جامعه شناسی یک علم اجتماعی است .
- علوم اجتماعی دیگر عبارتند از : روان شناسی (بررسی رفتار فردی)؛ روان شناسی اجتماعی(بررسی روابط افراد با گروه)؛ علوم سیاسی(بررسی حکومت، فلسفه سیاسی، و تصمیم گیری دولتی)؛ اقتصاد(بررسی تولید، توزیع و مصرف کالاها و خدمات در جامعه)؛ و انسان شناسی (شامل باستان شناسی که به مطالعه بقایای تمدن های از بین رفته می پردازد، زبان شناسی که بررسی زبان است، انسان شناسی جسمانی که کارش بررسی تکامل انسان است و انسان شناسی فرهنگی یا اجتماعی که با بررسی شیوه های زندگی در میان اجتماعات سراسر جهان سرو کار دارد). رشته های جامعه شناسی و انسان شناسی فرهنگی و اجتماعی مفاهیم مشترک بسیاری دارند .(جغرافیا) که به بررسی نقش مشخصات اقلیمی در فراگرد های گونا

گونی چون رشد، انحطاط و جنبش اجتماعات جهان می پردازد) و تاریخ) که رویدادهای گذشته را بر حسب فعالیتهای بشری ثبت و تعیین می کند)، نیز با جامعه شناسی ارتباط دارند .

• درباره تفاوت میان علوم اجتماعی و رشته های جامعه شناسی دو نظریه مطرح می باشد :

○ نظر اول این است که هر یک از رشته های علوم اجتماعی بطورذکلی به تحلیل امور و مسائل مربوط به موضوع خود می پردازند .

○ نظر دوم این است که هر یک از علوم اجتماعی به یکی از ابعاد مختلف واقعیت اجتماعی توجه دارد و رشته های جامعه شناسی هم همین کار را انجام میدهند ، اما با این تفاوت که در این حد توقف نمی کند بلکه سعی دارد در تحقیق و مطالعه از یک لایه اجتماعی آنرا به لایه های دیگر ارتباط دهد و بصورت یک کل واحد در نظر بگیرد و تبیین نماید .

جامعه شناسی و اسلام

- جامعه شناسی اسلامی
- متفکران و جامعه شناسان مسلمان
- اسلام و نظریات جامعه شناسی
- دین اسلام و نظریات جامعه شناسی

- تفکر اسلامی و نظریات جامعه شناسی
- کشورهای اسلامی و نظریات اسلامی
- و سایر موضوعات متنوع در مورد اسلام و جامعه شناسی

متفکران و بزرگان جامعه شناسی

- فارابی و جامعه شناسی
- ابن خلدون
- مونتسکیو
- اگوست کنت
- کارل مارکس
- آلکسی دو توکویل
- امیل دورکیم
- ویلفردو پارتو
- ماکس وبر
- و سایر متفکران جامعه شناسی

نظریه جامعه شناسی

جامعه شناسی در ایران

مقالات مطرح در مورد جامعه شناسی

خطوط خارجی

جامعه‌شناسی دین

مقدمه

طی سالهای متمادی که از عمر بشر و جامعه انسانی می‌گذرد دین تنها گزینه‌ای است که تقریباً تمام انسانها را در اختیار خود داشته است. جدا از ماهیت‌های متنوع و مختلفی که دین در جهان داشته، تمامی مردم در ارتباط خود با جهان طبیعت و نیروهای موجود در آن اندیشه‌ای را برگزیده‌اند. دین در عرصه اجتماع سالهای متمادی حضوری چشمگیر داشت. روحانیون در کلیساها و در مساجد مسلمانان تمامی عرصه‌های زندگی بشری را در اختیار خود داشتند. آموزش و پرورش، اقتصاد، سیاست، تولید علم، و اخلاق همگی در اختیار دین و شارعان آن بوده است.

در اروپا با انقلاب صنعتی موج جدیدی از تفکر و حرکت غیر دینی بوجود آمد که دین را هر چه بیشتر از دخالت در امور مادی و طبیعی برحذر داشته و آن را محدود به عرصه خصوصی هر فردی نموده است.

چگونه دین مسیحیت مشروعیت خود را در بین مسیحیان از دست داده و اروپاییان را در هرچه آسمانی کردن دین و مفهوم آن کشانده است؟ این سؤال را می‌توان در نوع تفکرات اروپاییان و عمل کلیسا و شرایط فکری و اقتصادی و

فرهنگی اروپا جستجو نمود. ولی در حال حاضر اکثریت عظیمی از جوامع بشری دارای دین می باشند و خود را ملزم به دستورات دینی میدانند . در خاورمیانه که مهد و محل تولد بزرگترین ادیان الهی می باشد، در اعصار مختلفی از تاریخ ، چه در عرصه سیاست و چه در عرصه اقتصاد و همچنین در عرصه تولید علم بزرگترین واکنش بشری را در برابر دین می توان مشاهده نمود .

تعریف دین

انواع اعتقادات و سازمانهای دینی آن قدر فراوان است که محققان رسیدن به یک تعریف عموماً پذیرفته شده از دین را بسیار دشوار یافته اند. در غرب اکثر مردم دین را با مسیحیت یکی می دانند _ اعتقاد به وجود متعالی که به ما فرمان می دهد تا در این دنیا به شیوه ای اخلاقی رفتار کنیم، و وعده فرا رسیدن یک زندگی پس از مرگ را می دهد. با وجود این ما نمی توانیم دین را به طور کلی با این اصطلاحات تعریف کنیم. این اعتقادات ، و بسیاری از جنبه های دیگر مسیحیت، در بیشتر ادیان جهان وجود ندارند .

دین چه نیست

دین چه هست

نواع دین

در جوامع سنتی دین معمولاً نقش اساسی در زندگی اجتماعی دارد. نمادها و شعایر دینی غالباً با فرهنگ مادی و هنری جامعه موسیقی، نقاشی یا کنده کاری، رقص، قصه گویی و ادبیات در آمیخته است. در فرهنگهای کوچک، هیچ گونه روحانیت حرفه ای وجود ندارد، اما همیشه افراد معینی هستند که در دانش اعمال دینی (و اغلب جادویی) متخصص می شوند .

توتم آیینی و همزاد آیینی

اسلام، مسیحیت و یهودیت

پرنفوذترین ادیان سه گانه یکتاپرست در تاریخ جهان اسلام، مسیحیت و یهودیت است. خاستگاه همه آنها در خاور نزدیک بوده و هر یک بر دیگری تأثیر گذارده است .

اسلام

مسیحیت

یهودیت

ادیان خاور دور

آیین هندو

آیین بودا، آیین کنفوسیوس، آیین تائو

نظریه های دین

رویکردهای جامعه شناختی نسبت به دین هنوز شدیداً تحت تأثیر اندیشه های سه نظریه پرداز کلاسیک جامعه شناسی، یعنی مارکس، دورکیم و وبر است. هیچ یک از این سه جامعه شناس خود مسیحی نبودند و همگی فکر می کردند که اهمیت دین در دوران امروزی کاهش خواهد یافت. آنها بر این باور بودند که اساساً که **مذهب** یک توهم است. طرفداران مذاهب مختلف ممکن است به طور کلی در مورد اعتبار اعتقاداتی که دارند و شعاعی که در آن مشارکت می کنند متقاعد شده باشند. البته جامعه شناسان اسلامی هم دارای نظریات متنوع و مهمی در حیطه جامعه شناسی دینی میباشند که از جمله آنان می توان به دکتر علی شریعتی و آیت الله شهید مطهری اشاره نمود. در میان فلاسفه اسلامی تقریباً تمامی این فلاسفه نظریات قابل توجهی را ارائه کرده اند. خلاصه نظریات مسلمانان در این حیطه را می توان این گونه خلاصه نمود که آنان دین و فرایندهای آن را جدا از زندگی مادی در نظر نمی گیرند، بلکه آن را در طول همدیگر می دانند.

مارکس و دین

دورکهایم و شعائر دینی

انتظارات دورکهایم درباره دگرگونی دین

وبر و ادیان جهان

جامعه‌شناسی دینی در نگاه متفکران اسلامی

انواع سازمان دینی

کلیساها و فرقه‌های مذهبی

مذاهب و کیشها

جنسیت و دین

دین به عنوان یک فرایندی که تمامی بخشهای زندگی بشری به چالش می‌کشاند، در تأثیری متقابل که در افکار بشریت دارد به موجود مرد و زن نگاهی متفاوت دارد. سازمانهای دینی و روحانیت و کتب دینی در هر یک از ادیان، رویکردی متمایز کننده به زن دارند. به طور مثال زن از رسیدن به قدرت معنوی در کلیسا منع گشته است. یا در اسلام وظایف و ساختار متفاوتی برای زن در نظر گرفته اند.

تصویرهای ذهنی دینی

زنان در سازمانهای دینی

تحولات جاری در دین

دیدگاهی که مارکس، دورکیم و وبر همگی در آن سهم بودند این بود که دین سنتی بیش از پیش در دنیای مدرن بصورت امری حاشیه‌ای در می‌آید و دنیوی شدن فرایندی اجتناب پذیر است. از این سه جامعه‌شناس شاید تنها وبر می‌توانست حدس بزند که یک نظام دینی سنتی مانند اسلام ممکن است تجدید حیات عمده‌ای پیدا بکند و پایه تحولات عمده سیاسی در اواخر قرن بیستم شود. با این همه این دقیقاً

همان چیزی است که در دهه ۱۹۸۰ در ایران رخ داد. در سالهای اخیر بنیاد گرایی اسلامی تأثیر قابل ملاحظه ای نیز بر سایر کشورهای خاورمیانه مانند مصر، سوریه و لبنان داشته است. چه چیزی این تجدید حیات پر دامنه اسلام را تبیین می کند؟
گسترش دین اسلام

جامعه شناسی شهری

نگاه اجمالی

بدون اینکه بخواهیم کلیه جنبه‌های جامعه شناسی شهری را مورد بحث و بررسی قرار دهیم، منظور این است که اهمیت و ماهیت ملاحظات جامعه شناسی بر مسائل شهری روشن شود و برخی اطلاعات مربوط به اجتماع شهرها که اختصاصاً معنای خاصی در بر دارد و نیز روشهای بررسی مسائل شهری را مورد مطالعه قرار گیرد. در عمل، امروز شهرسازان، معماران و مهندسان تاسیسات شهری بیش از پیش به میزان قابل توجهی از ره آورد جامعه شناسی شهری استفاده می‌کنند و مفهوم شهر سازی و شهرنشینی را منحصر به جنبه معماری آن نمی‌دانند.

بنابراین لازم است زبان مشترکی نیز آنها را به یکدیگر پیوند دهد تا به درستی نظرات یکدیگر را درک کنند و در بهبود زندگی اجتماع شهرنشینی از آن استفاده کنند. اما برای اینکه به درستی بدانیم جامعه شناسی شهری چیست و مشتمل بر چه مباحثی است بهتر است قبلاً به عنوان یاد آوری جامعه شناسی را بطور کلی تعریف بکنیم. پس جامعه شناسی، مطالعه علمی واقعیت‌های اجتماعی است که از سه جنبه ریخت شناسی ساختاری و فرهنگی و روانی مورد بحث و مطالعه قرار گیرد.

اختصاصات شهر

اگر از جنبه مادی و خارجی را مورد نظر قرار دهیم، شهر بدوا انبوهی از افراد انسانی و فضایی را که در آن سکونت گزیده‌اند شامل می‌شود. در اینجا نظم جاری مربوط به مسائل زیر در خور توجه است. جمعیت شهری (از نظر تعداد، تراکم، ترکیب و ساختمان و تحول)، طرز پراکندگی و قرار گرفتن جمعیت در فضای شهر اصول تمایز بین قسمت‌های مختلف فضای شهر و تاثیرات آن بر زندگی اجتماعی افراد و گروههایی که در آن زندگی می‌کنند. از جهت دیگر، شهر عبارتست از یک سازمان اجتماعی پیچیده است. یعنی، شهر تنها از تجمع افراد تشکیل نمی‌شود بلکه مشتمل بر گروه‌های مختلفی، مانند خانواده، طبقات اجتماعی، کارگاهها و کارخانه‌ها، گروه‌های نژادی، انجمن‌های مختلف و غیره است.

می‌توان سخن از یک نوع «روحیه شهری» یا «فرهنگ شهرنشینی» به میان آورد که با خصوصیات اجتماعات غیر مشابه فرق دارد. به عبارت دیگر، سبک زندگی و شیوه فکر کردن و بروز احساسات و عواطف که بر حسب جوامع و منطق مختلفی که شهر جزئی از آن است متفاوت و بر حسب تاریخ و خصوصیات شهرها متغیر است، ویژگیهایی به زندگی شهرنشینی بخشیده است که خاص اجتماع مورد نظر یعنی شهر است. مثلا استقلال افراد در مقابل سنن و آداب، در شهرها افزایش می‌یابد و پذیرش افکار جدید، مدپرستی، خلاقیت، نوآوری و تسامح فزونی می‌گیرد. نکته دیگر اینکه، شهر را نباید واحد مستقل و مجزا از جامعه دانست، یعنی نمی‌توان آن را از واحدهای دیگر وابسته به آن جداگانه مورد مطالعه قرار داد. زیرا:

- اولاً شهر با منطقه‌ای که در آن واقع شده است ارتباط کامل دارد. یعنی از یکسو خصوصیات منطقه در شهر تاثیر می‌گذارد و از وی دیگر شهر به تدریج کم و بیش خصوصیات شهری خود را به منطقه‌ای که خود جز آن است انتقال می‌دهد و در حقیقت منطقه و شهر عکس‌العمل‌های متقابلی در برابر یکدیگر دارند.
- دوم آنکه ، شهر با یک کشور و کل اجتماعی که جزئی از آن است پیوند و وابستگی دارد، زیرا ساخت سیاسی ، اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی کشور در شهر منعکس می‌شود. سوم آنکه ، شهر با نوع تمدن نظام اجتماعی که ملت و کشور را فرا گرفته است ارتباط کامل دارد .

جامعه شناسی پزشکی

تا حدود ۲۰۰ سال قبل نظریه های مزاجی (اخلاطی) بر طبابت حاکم بوده است. اما این نظریه ها در اواخر قرن هیجدهم بوسیله گونه نوینی از پزشکی که مدعی بود بیماری بصورت ضایعه آسیب شناختی گسسته ای در درون بدن وجود دارد، دور ریخته شد. طبابت، در هماهنگی با این چارچوب نوین نگرستن به بیماری، به گونه ای ریشه ای دگرگون شد: معاینه پزشکی برای جستجوی بیماری معمول شد. معاینه های پس از مرگ برای مشخص کردن دقیق بیماری که باعث مرگ شده است متداول شد و بیمارستان به عنوان جایگاهی برای معالجه بیماران پا به عرصه نهاد.

این مدل جدید بیماری که غالباً زیست شناسانه نامیده می شود زیرا بیماری را به یک ناهنجاری در درون بدن تقلیل می دهد به سرمایه گذاری منابع عظیمی برای بررسی دقیق فرایندهای آناتومیک و فیزیولوژیک، خواه بهنجار و خواه نابهنجار برای مشخص کردن مبنای آسیب شناسانه بسیاری از بیماری ها، انجامید؛ به علاوه انقلاب داروشناختی از جنگ جهانی دوم، سلاحهای نیرومندی برای مبارزه با بیماری در دسترس بیماران گذاشت. با این همه، برخی از بیماریها مقهور این تحلیل طب زیستی نشدند. برای مثال نزدیک به ۲۰۰ سال است که بافتهای مغز کسانی که دچار ناراحتی روانی اند پس از مرگشان، برای یافتن ریشه های ارگانیک

(اندامی) بیماریشان، به دقت مورد کندوکاو قرار می گیرد، اما توفیقی در این راه به دست نیامده است .

تاریخچه مطالعات اجتماعی در پزشکی و جامعه شناسی پزشکی

قبل از پیدایش جامعه شناسی پزشکی و ورود جامعه شناسی و علوم اجتماعی به مباحث مربوط به سلامتی و بیماری و بهداشت، از ازمینه قدیم، صاحب نظران از حوزه های مختلف، از قبیل مصلحین اجتماعی، سیاسیون، مورخین، رهبران دینی، اقتصاد دانان و اداره کنندگان مسائل اجتماعی بهداشتی-پزشکی را مورد بررسی قرار داده، اظهار نظر کرده و راه حل ارائه می دادند. به طور کلی ادبیات این مطالعات و بررسیها را می توان به سه دوره که ترتیب تاریخی هم دارند تقسیم کرد . در دوره اول که به قرن ۱۸ ختم می شود، این مطالعات و اظهار نظرها به عنوان مسائل عام اجتماعی - انسانی مطرح بودند و بدون پوشش خاص حوزه تخصصی . در دوره دوم این بررسیها تحت پوشش حوزه های حفاظت پزشکی، بهداشت عام و به خصوص طب اجتماعی یا پزشکی اجتماعی قرار می گیرند . دوره سوم است که این تحقیقات و مطالعات خاصتر و مشخص تر شده و تحت عنوان جامعه شناسی پزشکی طبقه بندی می شوند .

پزشکی در اسلام

دانشمندان اسلامی و پزشکی

نظریات اسلام در مورد طب و طبابت

مراجعه به پزشک

مدل سنتی پزشکی بر آن است که بیماری ضایعه ای است در درون بدن انسان که دو گونه شاخص پدید می آورد. این شاخصها نشان دهنده وجود بیماری است :

1- نشانه ها: حالت‌هایی احساسی که بیمار به آن دچار می شود. این حالتها به بیمار هشدار می دهد که وضع رو به راه نیست .

2- علائم: نشانگرهایی که پزشک تشخیص می دهد. این نشانگرها بیان کننده وجود ضایعه آسیب شناسانه نهفته ای می باشند. از همین روی پزشک نوعی کارآگاه است که از شواهد بیرونی پی به وجود بیماری می برد. در این مدل (انگاره) از بیمار خواسته می شود نقشی بسیار خاص بازی کند، یعنی نشانه را نزد پزشک بیاورد و آن را به او گزارش دهد تا کارآگاه بتواند آن را پیش ببرد. از آنجا که اشخاص از نشانه ها همچون محرکه‌هایی برای کمک گرفتن بهره نمی جویند، آنچنان که انتظار می رود عمل نمی کنند. این امر تاثیر بدی بر عملکرد موثر این مدل (انگاره) دارد .
به مثالی زیر توجه کنید :

1- افرادی هستند که با وجود مبتلا بودن به نشانه های بیماری شدید یا نزد پزشک نمی روند و یا خیلی دیر نزد پزشک می روند. این افراد تشکیل دهنده گروهی

اند که به "کوه یخ کلینیکی" موسوم است؛ زیرا چنین می نماید که شمار آنهایی که دچار بیماری نشانه دار شدید هستند اما تحت مراقبتهای پزشکی نیستند بیش از آنهایی است که تحت مراقبتند .

2- افرادی هستند که هنگام مراجعه به پزشک به اظهار ناراحتیهای پیش پا افتاده یا نسبتاً جزئی می پردازند. برخی از پزشکان اظهار داشته اند که بین یک سوم تا نیمی از بیمارانشان جزو این دسته اند .

علل اجتماعی بیماری

تحقیقات آسیب شناسی و پزشکی قانونی سرشار از مثالها و نمونه های اوضاع و احوال خاصی است که باعث بیماری می شوند. اما بر این رویکردهای سنتی به علل بیماری این انگاره های زیست پزشکی حاکم بوده است که استدلالش این است که هر تحول زیست شناسانه حاصل تحول زیست شناسانه ماقبل آن است. **جامعه شناسی** سه چالش عمده را در برابر این دیدگاه می گذارد :

1- حضور بسیاری از علل زیست شناسانه بیماری به شدت نتاثر از عوامل اجتماعی است .

2- از آنجایی که بیماری چند بعدی است، توصیف علل ضایعه زیست شناسانه به تنهایی تبیینی کافی و بسنده نیست، از این لحاظ که بیماری دارای ابعاد روان شناسانه ای است که درکشان به همان اندازه ضروری است .

3- شواهدی در دست است که بیماریهایی که آشکارا مبنایی زیست شناسانه دارند، و حتی مرگ، ممکن است مستقیماً محصول عوامل اجتماعی باشند.

الگوهای اجتماعی بیماری

در هر جامعه ای، در هر برهه ای از زمان، انواع و اقسام بیماریها وجود خواهد داشت. این بیماریها غالباً به علت برخی خصیصه های زیست شناسی فرایند بیماری الگوهایی را تشکیل می دهند. برای مثال اپیدمی آنفلوآنزا غالباً دارای الگویی زمانی است، چرا که در طی ماههای زمستان متداولتر است و دارای الگوهایی جغرافیایی می باشد. زیرا **ویروس** در **جامعه** از یک فرد به فرد دیگر منتقل می شود. این الگوها بسیار قابل توجهند زیرا:

1- غالباً آنها را می توان برای تشخیص بیماری یا خصیصه های آن به کار

برد.

2- این الگوها می توانند بیانگر عوامل علی باشند.

3- می توانند نیازهای بهداشتی و درمانی مناطقی را مشخص کنند که نیازمند

رسیدگی از سوی شبکه های خدمات درمانی و بهداشتی اند.

تبیین الگوهای بیماری

مقابله با بیماری

افراد به شیوه های گوناگون با بیماری مقابله می کنند و در این کار به مجموعه ای از منابع تکیه می کنند. حل و فصل بیماری حاد معمولاً از همه آسانتر است زیرا بنا به تعریف وضعیتی گذراست. از سوی دیگر، بیماری مزمن، معمولاً جرح و تعدیلهای بنیادی تری را هم از سوی بیمار و هم از سوی مراقبت کنندگان بلافصل می طلبد. این راهبردهای گوناگون مقابله با بیماری، به نوبه خود می توانند به کاهش تاثیر ناخوشی کمک کنند، یا در اوضاع و احوال معین، وضعیت را وخیمتر کنند.

انواع مراقبتهای درمانی

نشانه ها و بیماری در جامعه بسیار شایعه اند. به هنگام تصمیم گیری درباره معالجه درست، بیماران مجموعه ای از گزینهها را که از پرداختن به نشانه های بیماری توسط خود آنها تا به جستجوی کمک از طرف متخصصان بر آمدن را در بر می گیرد، در پیش رو دارند.

جامعه‌شناسی قشرها و نابرابریها

مقدمه :

چرا بعضی گروهها در جامعه ثروتمند تر یا قدرتمند تر از دیگران هستند؟ جوامع امروزی تا چه اندازه نابرابرند؟ تا چه اندازه فردی از یک زمینه اجتماعی فروتر بخت رسیدن به بالای نردبان اقتصادی را دارد؟ چرا فقر در کشورهای ثروتمند امروز همچنان وجود دارد؟ مطالعه نابرابریهای اجتماعی یکی از مهمترین حوزه های جامعه‌شناسی است، زیرا منابع مادی در دسترس مردم تا حد زیادی زندگی آنها را تعیین می کند .

نظامهای قشربندی اجتماعی :

نابرابریها در همه انواع جامعه انسانی وجود دارد. حتی در ساده ترین فرهنگها، که اختلاف در ثروت و دارایی عملاً موجود نیست، نابرابری میان افراد، مرد و زن، پیر و جوان وجود دارد. جامعه‌شناسان برای توصیف نابرابریها، از وجود قشر بندی اجتماعی سخن می گویند. قشربندی را می توان به عنوان نابرابریهای ساختارمند میان گروه‌بندیهای مختلف مردم تعریف کرد. می توان قشر بندی را مانند لایه بندی زمین شناسی پوسته زمین تصور کرد. جوامع را می توان متشکل از قشر هایی به صورت

سلسله مراتبی در نظر گرفت که قشرهای ممتازتر در بالا و قشرهای کمتر ممتاز نزدیک به پایین قرار گرفته اند .

چهار نظام قشر بندی می توان تشخیص داد(که گاهی این نظامها همراه با

یکدیگر یافت می شوند):

- بردگی
- کاستی
- رسته ها
- طبقه

نظریه های قشر بندی در جوامع امروزی :

پرنفوذترین رویکردهای نظری نظریه هایی هستند که توسط **کارل**

مارکس(1818-83) و **ماکس وبر**(1864-1920)عنوان شده اند.بیشتر نظریه های

قشر بندی سخت مرهون اندیشه های آنها بوده اند.اندیشه های مارکس و وبر تاثیری

ژرف بر توسعه **جامعه شناسی** داشته و بسیاری از حوزه های دیگر این رشته را نیز

تحت تاثیر قرار داده اند .

- نظریه کارل مارکس

مارکس در آلمان متولد گردید، اما بیشتر زندگیش را در انگلستان

گذراند. اگرچه نظریه های او بحث برانگیز بوده اند، اما نفوذ جهانی داشته اند. بیشتر

آثار مارکس با قشربندی و بیش از همه با طبقه اجتماعی در ارتباط بوده اند .

- ماهیت طبقه

- پیچیدگی نظامهای طبقاتی

- نظریه ماکس وبر

ماکس وبر هم مانند مارکس آلمانی بود. رویکرد وبر در مورد قشربندی

اجتماعی برپایه تحلیل مارکس بنا گردیده، اما وی آن را تا اندازه ای تغییر داده و

تکمیل کرده است .

دو تفاوت اصلی میان این دو نظریه وجود دارد : ۱- با آن که وبر این نظر

مارکس را می پذیرد که طبقه بر پایه شرایط اقتصادی که به طور واقعی تعیین شده

است بنا می گردد، لکن عوامل اقتصادی مختلف بیشتری (شامل مهارتها، مدارک و

شرایط خاص) را نسبت به آنچه مارکس شناخته است در شکل گیری طبقه مهم می

داند. ۲- وبر دو جنبه اساسی دیگر قشر بندی را علاوه بر طبقه تشخیص می دهد. او

یکی از آنها را پایگاه و دیگری را حزب می نامد .

- پایگاه

- حزب

- نظریه های اخیر درباره طبقه

طبقات در جوامع امروزی :

برخی جامعه شناسان استدلال کرده اند که طبقه در جوامع امروزی نسبتاً بی اهمیت شده است و مدعی اند که از آن زمان تاکنون نابرابریهای مادی در کشورهای صنعتی تا حد زیادی کاهش یافته است. مالیاتهایی که علیه ثروتمندان وضع گردیده، همراه با مزایای رفاهی برای کسانی که به آسانی نمی توانند از عهده تامین معیشت خود برآیند بالا و پایین سلسله مراتب نابرابری را هموار کرده اند. به علاوه با گسترش آموزش و پرورش عمومی، افرادی که از استعداد لازم برخوردارند می توانند به سطوح بالای نظام اجتماعی و اقتصادی راه یابند .

بدبختانه این تصویر دور از واقعیت است. تاثیر طبقه ممکن است کمتر از آن باشد که مارکس تصور می کرد، اما کمتر حوزه ای از زندگی اجتماعی است که اختلافات طبقاتی در آن تاثیر نداشته باشد. حتی اختلافات **فیزیکی** با عضویت طبقاتی همبسته اند. افراد طبقه کارگر در مقایسه با کسانی که در گروههای طبقه بالا قرار دارند به طور متوسط وزن کمتری در هنگام تولد دارند، میزان مرگ و میر کودکان در میان آنها زیاده است، در هنگام بلوغ اندام کوچکتری دارند، کمتر از سلامت برخوردارند و در سن پایین تری می میرند. انواع مهم اختلال روانی و بیماری جسمانی از جمله بیماری قلبی، سرطان، دیابت، ذات الریه و برونشیت همگی در سطوح پایین تر ساخت طبقاتی معمول ترند تا در سطوح بالا .

- تفاوت‌های ثروت و درآمد
- ثروت
- طبقه بالا
- طبقه متوسط
- طبقه کارگر
- وضعیت طبقات در ایران

جنسیت و قشربندی :

مطالعات قشربندی طی سالهای زیادی جنسیت را نادیده می گرفتند. آنها چنان نوشته می شدند که گویی زنان وجود ندارند، یا چنانکه گویی به منظور تحلیل تقسیمات قدرت، ثروت و اعتبار اجتماعی، زنان اهمیتی نداشته و در خور توجه نیستند. هیچ جامعه وجود ندارد که در آن مردان در بعضی جنبه های زندگی اجتماعی، ثروت و منزلت نفوذ بیشتری از زنان نداشته باشند .

- تقسیمات طبقه ای و جنسیت

اسلام، قشر بندی و نابرابری :

تحرك اجتماعى :

در قشر بندی اجتماعى نه تنها بايد اختلافات بين موقعيتهاى اقتصادى يا مشاغل را در نظر بگيريم، بلکه بايد رخدادهای مربوط به افرادى که آنها را اشغال کرده اند نیز مورد دقت قرار گیرد .

اصطلاح تحرك اجتماعى به حرکت افراد و گروهها بين موقعيتهاى اجتماعى-اقتصادى مختلف اطلاق مى شود. تحرك عمودى به معنای حرکت به بالا يا پايين نردبان اجتماعى-اقتصادى است. افرادی که دارايی، درآمد يا پایگاه اجتماعى کسب مى کنند دارای تحرك صعودى هستند، در حالی که کسانی که در جهت عکس آن حرکت مى کنند دارای تحرك نزولى هستند .

در جوامع امروزی میزان زیادى تحرك جانبى نیز وجود دارد که به حرکت جغرافيايى بين نواحى، شهرها يا مناطق اطلاق مى گردد. تحرك عمودى و جانبى اغلب همراه با يکديگرند .

دو راه برای بررسی تحرك اجتماعى وجود دارد: ۱- مشاغل آنها را در نظر بگيريم (تحرك درون نسلى) ۲- تا چه اندازه فرزندان وارد همان شغل پدران يا پدر بزرگهايشان مى شوند (تحرك ميان نسلى).

جامعه شناسی روستایی

نگاه اجمالی

بطور کلی جامعه شناسی روستایی به بررسی انواع نظام‌های اجتماعی مانند : خانواده ، جمعیت‌ها ، گروه بندی‌ها ، ارزش‌های اجتماعی ، هنجارهای اجتماعی ، گرایش‌ها ، کارکردها ، تحولات و بالاخره کلیه امور و مسائل جامعه روستایی می‌پردازد که شناخت آن می‌تواند از یک سو برای توسعه ، رفاه اجتماعی و بهبود زندگی روستانشینان سودمند باشد و از سوی دیگر زمینه گسترش جامعه شناس روستایی را به عنوان یک رشته علمی فراهم آورد .

تاریخچه جامعه شناسی روستایی

جامعه شناسی روستایی در آمریکا نزدیک یک قرن است که عنوان رشته جداگانه‌ای از جامعه شناسی شناخته شده است. نخستین انجمن جامعه شناسی روستایی در سال ۱۹۳۷ تشکیل شد و به دنبال آن مجله جامعه شناسی روستایی انتشار یافت که در آن نتایج بررسی‌های انجام شده در زمینه مسایل روستایی منتشر می‌شد. می‌توان گفت که پیدایش جامعه شناسی روستایی در آمریکا ناشی از مشکلاتی بود که در زندگی مردمان روستایی وجود داشت، به همین جهت بیشتر جنبه کاربردی پیدا کرد.

در اروپا جامعه شناسی روستایی پس از جنگ جهانی دوم روی کار آمد. اما این امر به معنی آن نیست که جامعه شناسی -روستایی از آمریکا به اروپا صادر شده باشد. در اروپا از گذشته‌های دور بررسی‌های روستایی در کنار دانش‌هایی چون : جغرافیا ، تاریخ ، مردم شناسی ، اقتصاد کشاورزی در بسیاری از سرزمین‌ها جریان داشته است. بررسی‌های روستایی ، در اروپا برپایه یک سنت پژوهشی پرسابقه‌ای استوار می‌باشد و میان سالهای ۱۸۹۰ و ۱۹۲۵ تحقیقات روستایی چندی انجام گرفته است. اما پژوهش‌های گسترده‌تر جامعه شناسی چه در زمینه‌های روستایی و چه شهری به زمان‌های اخیر مربوط می‌شود .

اهداف جامعه شناسی روستایی

از جامعه شناس روستایی انتظار می‌رود که مسائل اقتصادی ، فنی ، زیستی ، طبیعی ، و نیز عوامل دیگری که در پذیرش تغییرات و نوآوری‌ها و بطور کلی پذیرش شیوه‌های جدیدی که در پیشرفت اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی موثر است از طریق تحقیق تبیین کند.

جامعه شناس روستایی در وهله نخست یک جامعه شناس است و با همان روشی به بررسی پدیده‌های اجتماعی جامعه روستایی می‌پردازد که جامعه شناس دیگر در زمینه مسائل اجتماعی جامعه‌های شهری ، صنعتی ، خانواده ، آموزش و پرورش و زمینه‌های مشابه دیگر بکار می‌برند. درک معنی جامعه شناسی روستایی

با آگاهی از مفهوم جامعه‌شناسی، روش‌ها و قوانین آن ارتباط نزدیک دارد به عبارتی دیگر پدیده‌های اجتماعی جامعه روستایی موضوع بررسی رشته خاصی از جامعه‌شناسی یعنی جامعه‌شناسی روستایی است.

جی بی تامبار (J.B.Chitambar) هدف جامعه‌شناس روستایی را شناخت رفتار انسان روستایی می‌داند و عقیده دارد که این امر از لحاظ کاربردی دارای اهمیت خاصی است، زیرا دانشجوی علوم اجتماعی از طریق مطالعه در زمینه‌های جامعه‌شناسی روستایی می‌تواند درک بیشتری از رفتار انسان روستایی و رفتار خود داشته باشد.

جامعه‌شناسی روستایی در بررسی جامعه روستایی از دست آوردهای علوم دیگری مدد می‌گیرد، یا اینکه دست کم از روش‌های آن علوم در کار تحقیق استفاده می‌کند. شهر و ده موضوعهای بررسی پیچیده و شواری را تشکیل می‌دهند که شناخت کامل آن با علوم متعددی ارتباط دارد.

جامعه‌شناسان روستایی همچنین درباره فرهنگ‌پذیری و چگونگی تغییرات فرهنگ سنتی روستایی به تحقیق می‌پردازند و در این زمینه از دست آوردهای مردم‌شناسان و روان‌شناسان اجتماعی بهره می‌گیرند.

بررسیهای جامعه‌شناسی روستایی زمینه توسعه و پیشرفت روستاها را فراهم می‌آورد. کسانی که با مسائل روستایی سروکار دارند، کارشناسان روستایی، مهندسان کشاورزی، کارکنان خدمات روستایی، ماموران دولتی، مشاوران خانواده

روستایی ، مروجان و معلمان کشاورزی ، برنامه ریزان توسعه روستایی همه
می‌توانند از دست آوردهای جامعه شناسان روستایی بهره مند شوند .

جامعه‌شناسی کار

مقدمه

همه انسانها به نظام تولید وابسته اند. اگر خوراک، آب و سرپناه به طور منظم فراهم نمی‌شد ما نمی‌توانستیم زنده بمانیم. حتی در جوامعی که هیچ‌گونه محصولات غذایی کشت نمی‌شود (مانند فرهنگهای شکار و گردآوری خوراک) ترتیبات منظمی برای تهیه و توزیع منابع مادی لازم وجود دارد. در همه جوامع، فعالیت تولیدی یا کار، بیش از هر نوع فعالیت دیگری بخش عمده زندگی اکثر مردم را اشغال می‌کند. در جوامع امروزی برای ما عادی است که افراد در انواع مشاغل گوناگون و فراوانی کار کنند. اما این امر فقط با توسعه صنعتی پدید آمده است. در فرهنگهای سنتی اکثریت مردم به یک فعالیت اصلی اشتغال داشتند: گردآوری خوراک یا تولید خوراک. پیشه‌های گوناگونی، مانند نجاری، سنگتراشی یا کشتی‌سازی، در جوامع بزرگتر معمول گردیده، اما تنها اقلیت کوچکی از جمعیت به طور تمام وقت به این کارها اشتغال داشتند.

تعریف کار

کار می‌تواند به عنوان انجام وظایفی تعریف شود که متضمن صرف کوششهای فکری و جسمی بوده و هدفشان تولید کالاها و خدماتی است که نیازهای انسانی را برآورده می‌کند. شغل یا پیشه کاری است که در مقابل مزد یا حقوق منظمی

انجام می شود. کار در همه فرهنگها اساس نظام اقتصادی یا اقتصاد است، که شامل نهادهایی است که با تولید و توزیع کالاها و خدمات سروکار دارند .

موضوع جامعه شناسی کار

مطالعه نهادهای اقتصادی در جامعه شناسی دارای اهمیت زیادی است، زیرا اقتصاد کم یا بیش بر همه بخشهای دیگر جامعه تاثیر می گذارد. فعالیت اقتصادی دارای آن اندازه نفوذ کنترل کننده ای نیست که کارل مارکس به آن نسبت داده است، اما تاثیر فعالیتهای اقتصادی در هر جامعه ای قابل ملاحظه است. شکار و گردآوری خوراک، شیوه زندگی شبانی، کشاورزی، تولید صنعتی_این شیوه های مختلف تامین معیشت تاثیر بنیادی بر زندگی مردم دارند. توزیع کالاها و تغییرات در موقعیت اقتصادی کسانی که آنها را تولید می کنند نیز به شدت بر همه انواع نابرابریهای اجتماعی تاثیر می گذارند. ثروت و قدرت به طور اجتناب پذیر همراه با همدیگر نیستند، اما به طور کلی ثروتمندترین افراد از جمله گروههای قدرتمند در جامعه اند . توسعه صنعت، بر خلاف اعتقاد رایج مخصوص جوامع اروپای غربی و آمریکای شمالی نیست. بلکه در حقیقت صنعت گرایی جنبشی است که به طور سریع و متوالی در همه کشورها صرف نظر از ساختار اقتصادی و اجتماعی آنها، رواج یافته است. به همین دلیل توسعه نیافتگی یا عقب ماندگی را باید در تاخیری که از نظر توسعه صنعت در برخی کشورها وجود دارد، جستجو کرد. بنابراین اگر تنوع و ناهماهنگی

ظاهری جوامع را نادیده بگیریم، مسائل مربوط به کار صنعتی و آثار آن به تدریج گریبانگیر همه کشورهای جهان، اعم از صنعتی و غیر صنعتی می شود .

تعریف جامعه شناسی کار

اگر چه در حال حاضر درباره جامعه شناسی کار حتی در جوامع صنعتی فرضیات و آرای واحدی وجود ندارد، می توان آن را چنین تعریف کرد :
جامعه شناسی کار بررسی و مطالعه گروههای انسانی است که از نظر ابعاد و وظایف متفاوتند و برای اجرای کار معین و مشترکی گرد هم آمده اند. مسائل مربوط به کار و روابط بیرونی این فعالیتها و همچنین روابط درونی افرادی که این گروهها را تشکیل می دهند همگی در قلمرو جامعه شناسی کار قرار دارد؛ لیکن چون ماهیت کار بسیار پیچیده و متنوع است و جنبه های مختلف فنی، روان شناسی، اقتصادی و اجتماعی آن کاملاً به یکدیگر مرتبط و وابسته اند .

کار

تقسیم کار

کار و بیگانگی

دموکراسی صنعتی

جمعیت فعال

نظریه اشتغال

اتحادیه های کارگری و ستیزه صنعتی

زمانی دراز بین کارگران و کسانی که بر آنها سلطه اقتصادی و سیاسی داشته اند ستیزه وجود داشته است. شورش علیه خدمت نظام اجباری و مالیاتهای گزاف و شورشهای غذایی در دوره های بدی محصول در نواحی شهری اروپا در قرن 18 معمول بود. این شکلهای ستیزه کارگری و ماقبل مدرن تا تقریباً یک قرن پیش در بعضی کشورها ادامه داشت. برای مثال اغتشاشات مواد غذایی در چندین شهر بزرگ ایتالیا در سال ۱۸۶۸ رخ داد. این گونه شکلهای سنتی رویارویی تنها طغیانهای غیر عقلانی پراکنده نبودند: کاربرد یا تهدید خشونت بر محدود کردن قیمت غله و سایر مواد غذایی ضروری اثر داشت .

توسعه اتحادیه ها

چرا اتحادیه ها وجود دارند؟

تحولات اخیر

اعتصابات

روان شناسی اجتماعی کار صنعتی

رضایت کارگر از کار خود امری روان شناختی است و جنبه فردی دارد؛ اما محیط کار، رضایت از مدیریت و عوامل اجتماعی بسیاری نیز بر آن تاثیر می گذارد. رضایت از کار به دو دلیل اهمیت دارد :

۱. تاثیر آن بر رفتار فرد

۲. تاثیر آن بر روابط اجتماعی محیط کار

سنجش سطح رضایت شغلی مبتنی بر این فرض است که اولاً احساس رضایت یا نارضایتی ناشی از نگرشی است که خود نیز تا اندازه ای با چگونگی شغل و مقتضیات مربوط به آن پدید می آید. ثانیاً چنین نگرشهایی عوامل موثر در برخی از رفتارها به حساب می آیند. به طور خلاصه فرض بر این است که نتایج عینی برخی از این رفتارها از قبیل جابه جایی و غیبت، روند ضد تولیدی را تا اندازه ای تبیین می کند و همه اعضای نیروی کار نیز نسبت به مقتضیات عینی کار به طور یکسان واکنش نشان نمی دهند؛ بنابراین در این اندازه گیریها باید تفاوتهای فردی را در نظر گرفت. پس رضایت پایدار افراد باید ملاک سنجش رضایت شغلی قرار گیرد .

شرکتهای بزرگ و قدرت شرکتهای

انواع سرمایه داری شرکتی

بیکاری، کار زنان و اقتصاد غیر رسمی

در مطالعه کار و اقتصاد، نمی توان توجه خود را فقط بر افرادی که در وضعیت اشتغال ثابت تمام وقت هستند متمرکز کرد. در هر زمانی، تنها اقلیتی از جمعیت بزرگسال در نیروی کار مزدبگیر شاغل است. جوانان، افراد سالمند، نسبت بالایی از زنان، کسانی که از راه درآمدهایی که با کار به دست نیامده زندگی می کنند، و بیکاران همه خارج از آن هستند. اکثر این افراد مسلماً به همان اندازه یا بیشتر از

افرادی کار می کنند که دارای مشاغل مزدبگیر تمام وقت هستند. دانش آموزان و دانشجویان در زمینه مطالعات درسی خود کار می کنند، افراد بازنشسته برای مراقبت از خانه و باغچه خود کار می کنند، و زنان خانه دار در زمینه امور خانگی و نگهداری و مراقبت از کودکان کار می کنند

(آنها ممکن است کار مزدگیری نیمه وقت نیز داشته باشند). تنها اقلیت بسیار کوچکی از ثروتمندان در راس نظام طبقاتی، که می توانند از قبل سرمایه گذاریها زندگی کنند، و شمار بسیار زیادتر بیکاران هستند که فعالیت کاری ندارند. برای اکثر مردم، بیکاری وضعیت خوشایندی نیست. فاقد کار بودن هنگامی که شخص به آن نیاز دارد، و نداشتن منابع لازم برای گذران یک زندگی رضایتبخش، علاوه بر سختی مادی رنج روحی به همراه می آورد .

بیکاری

زنان و کار خانگی

اقتصاد غیر رسمی

جامعه‌شناسی خانواده

مقدمه

مطالعه خانواده و ازدواج یکی از مهمترین حوزه‌های جامعه‌شناسی است. عملاً در تمام جوامع، هر کس در زمینه‌ای خانوادگی پرورش می‌یابد، و در هر جامعه اکثریت عظیم بزرگسالان متأهل هستند یا بوده‌اند. ازدواج نهاد اجتماعی بسیار فراگیری است. با وجود این مانند سایر جنبه‌های زندگی اجتماعی تفاوت‌های زیادی در الگوهای خانواده و ازدواج در میان فرهنگ‌های گوناگون وجود دارد. اینکه چه چیزی خانواده محسوب می‌شود، ارتباطش با خویشاوندان دیگر، با چه کسانی می‌توان ازدواج کرد، زن و شوهر چگونه انتخاب می‌شوند، ارتباطات میان ازدواج و تمایلات جنسی همه اینها در فرهنگ‌های گوناگون بسیار متفاوت اند.

ازدواج

خانواده گروهی از افراد است که با ارتباطات خویشاوندی مستقیماً پیوند یافته‌اند، و اعضای بزرگسال آن مسئولیت مراقبت از کودکان را به عهده دارند. پیوندهای خویشاوندی ارتباطات میان افراد است که یا از طریق ازدواج برقرار گردیده‌اند، یا از طریق تبار که خویشاوندان خونی (مادران، پدران، فرزندان دیگر، پدربزرگها و ...) را با یکدیگر مرتبط می‌سازد. ازدواج می‌تواند به عنوان پیوند جنسی از نظر اجتماعی به رسمیت شناخته شده و پسندیده بین دو فرد بزرگسال تعریف شود. هنگامی که دو نفر

ازدواج می کنند، با یکدیگر خویشاوند می شوند؛ اما پیوند ازدواج شمار زیادتری از خویشاوندان را نیز با همدیگر مرتبط می سازد. والدین، برادران، خواهران و سایر خویشاوندان خونی، خویشاوند شریک ازدواج می شوند .

تعریف ازدواج

همسان همسری

انواع ازدواج

گزینش همسر

ازدواج در ایران

خویشاوندی

در اکثر جوامع غربی، ارتباطات خویشاوندی عملاً محدود به تعداد محدودی خویشاوندان نزدیک است. برای مثال بیشتر مردم، تنها آگاهی اندکی از خویشاوندان دورتر از درجه اول و دوم دارند. اما در ایران، روابط خویشاوندی اهمیت بسیار زیادی در اکثر حوزه های زندگی دارند. در بعضی از نقاط ایران، همه افراد با دیگران خویشاوند بوده، یا خود را با دیگران خویشاوند می پندارند. در شهرهای صنعتی و کلان شهر در ایران و جهان محدوده خویشاوندی بسیار محدود می باشد .

انواع خویشاوندی

گروههای کلان

روابط خانوادگی

روابط خانوادگی در گروه‌های خویشاوندی بزرگتر همیشه شناخته شده است. عملاً در همه جوامع می‌توان آنچه را که جامعه شناسان و مردم شناسان خانواده هسته‌ای نامیده‌اند تشخیص داد، که شامل دو بزرگسال است که با هم در خانواده‌ای با فرزندان خود یا کودکانی که به فرزندی پذیرفته‌اند زندگی می‌کنند. در اکثر جوامع سنتی، خانواده گسترده وجود دارد. خانواده گسترده را می‌توان گروهی مرکب از سه نسل یا بیشتر دانست که یا در یک مسکن و یا در نزدیکی یکدیگر زندگی می‌کنند. این خانواده ممکن است شامل پدر بزرگها و مادر بزرگها، برادران و همسرانشان، خواهران و شوهرانشان، عمه‌ها و خاله‌ها، عموها و داییها، خواهرزاده‌ها و برادرزاده‌ها باشد.

تک همسری و چند همسری

چند شوهری

چند زنی

تغییرات در الگوهای خانواده در سراسر جهان

انواع گوناگون از شکلهای خانواده در جوامع مختلف در سراسر جهان به جای مانده است. در برخی نواحی، مانند مناطق دوردست آسیا، آفریقا یا اقیانوس آرام شکلهای سنتی خانواده شامل خانواده‌های گسترده، کلانها، و چند همسری

چندان تغییری نکرده اند. اما در بیشتر کشورهای جهان سوم تغییرات گسترده ای در حال وقوع است. منشأ این تغییرات پیچیده است، اما چند عامل را می توان به عنوان عوامل به ویژه مهم در ایجاد این دگرگونیها برگزید. این عوامل، در درجه اول همانند دوره های پیشین در غرب، شامل تأثیر صنعت و زندگی شهری امروزی می گردد. به طور کلی این تغییرات حرکتی جهانی در جهت تفوق خانواده هسته ای، ایجاد می کنند و نظامهای خانواده گسترده و انواع دیگر گروههای خویشاوندی را از هم می پاشند.

راستاهای تغییر

خانواده و ازدواج در ایران

ویژگیهای کلی

طلاق و جدایی در ایران و جهان

افزایش طلاق

مراحل گذار در طلاق

طلاق و کودکان

ازدواج مجدد و والدین ناتنی

ازدواج مجدد

خانواده ناتنی

رویه تاریک خانواده

از آنجا که روابط خانوادگی و خویشاوندی جزئی از وجود هر کسی را تشکیل می دهند، زندگی خانوادگی عملاً کلیه انواع تجربه عاطفی را در بر می گیرد. روابط خانوادگی میان زن و شوهر، پدر و مادر و فرزندان، برادران و خواهران، یا میان خویشاوندان دور می تواند گرم و ارضاء کننده باشد. اما این روابط ممکن است به همان اندازه مملو از تنشهایی باشد که افراد را دستخوش ناامیدی می سازند و یا آنها را سرشار از احساس عمیق اضطراب و گناه می کنند. رویه تاریک زندگی خانوادگی بسیار گسترده است و با تصویرهای خوشبینانه حاکی از هماهنگی که بی وقفه در فیلمهای تجارتي تلویزیون و در جاهای دیگر در رسانه های جمعی مشاهده می کنیم در تناقض است. رویه ناخوشایند خانواده دارای جنبه های متعددی است، از جمله ستیزه ها و دشمنیهایی که به جدایی و طلاق می انجامند، و ارتباط روابط خانوادگی با آغاز بیماری روانی .

تجاوز جنسی

خشونت در خانواده

جایگزینهای ازدواج و خانواده

کمونها

زندگی مشترک بدون ازدواج

مجرد ماندن

جامعه‌شناسی آموزش و پرورش

نگاه اجمالی

استمرار و بقای هر جامعه‌ای مستلزم آن است که مجموع باورها، ارزشها، رفتارها، گرایشها، دانش‌ها و مهارتهای آن به نسلهای جدید منتقل شود. ساخت و کار (mechanism) یا وسیله این انتقال، آموزش و پرورش است. آموزش و پرورش به معنی اعم، مترادف با جامعه‌پذیری است، یعنی، فراگردی که افراد از طریق آن به یادگیری نقشها، قواعد، روابط و بطور کلی، فرهنگ جامعه خود می‌پردازند.

به معنی اخص، فراگردی است که افراد به واسطه آن در وضعیتهای اجتماعی سازمان یافته، در معرض آموزش منظم دانشها، مهارتها، رفتارها و گرایشهای معین قرار می‌گیرند. در هر جامعه، این وضعیتهای در قالب نظام آموزش و پرورش و سازمانهای رسمی آن تشکیل می‌یابند.

آموزش و پرورش در جامعه ابتدایی

در جامعه ساده ابتدایی، آموزش و پرورش هدف و منظور آگاهانه‌ای نداشت. هر فرد پس از تولید، به تدریج، طی مراحل مختلف زندگی، متناسب با سن و موقعیت اجتماعی خویش سازگاریهای لازم با محیط اجتماعی را فرا گرفته، از طریق یادگیری موازین اجتماعی و الگوهای رفتاری، طی ترتیباتی به زندگی بزرگسالی راه

می‌یافت، مثلاً در امر گردآوری خوراک ، یافتن جانوران زخمی یا جمع آوری میوه‌ها و ریشه‌های خوردنی گیاهان ، نوجوان ، با پدر همراهی کرده راه و رسم کار را یاد می‌گرفت. از اینرو ، کسب آمادگی برای انجام دادن فعالیتهای روزمره زندگی ، هدف آموزشی یا پرورشی آگاهانه‌ای نداشت.

پیچیدگی روزافزون زندگی اجتماعی ، موجب تنوع و کثرت تقسیم کار اجتماعی گردید. در این شرایط ، هر مرحله از گردش کار در جامعه ، کسب مهارتهایی کم و بیش متناسب با نوع و کیفیت کار را الزامی می‌ساخت، زیرا که اعضای جامعه قادر نبودند بدون آموختن مهارتهای لازم ، کارها و وظایف خود را انجام دهند. انباشت تدریجی دانشها ، مهارتها و فنون کار و زندگی اجتماعی ، اندیشه حفظ و انتقال این دستاوردها را پدید آورد. بنابراین ، از هنگامی که انسان با قصدی آگاهانه ، وسایل آموزش و یادگیری فرزندان خود را فراهم ساخت، آموزش و پرورش رسمی پدید آمد و تشکل آن آغاز شد .

آموزش و پرورش در جامعه جدید

در جوامع جدید ، مفهوم آموزش و پرورش و کارکردهای آن دستخوش تغییر و دگرگونی شده‌است. نیازهای گوناگون زندگی ، انواع نوین آموزش و پرورش را طلب می‌کنند. شیوه‌های زندگی از نسلی به نسلی ، تجدید شکل پیدا می‌کنند. ولی این تجدید شکل ، همواره با تجارب بیشتر و انگاره‌های پیچیده‌تری همراه است.

در جامعه پیچیده متمدن ، با گسترش شهرنشینی ، توسعه صنعتی ، دگرگون شدن ساختارها و کارکردهای سیاسی و اقتصادی ، عواملی مثل خانواده که در گذشته بار تعهدات تربیتی را عهده‌دار بودند، دیگر اقتدار و نفوذ کافی برای ایفای وظایف پیچیده آموزشی و پرورشی ندارند. با پیچیده‌تر شدن جامعه ، آموزش و پرورش بطور روزافزونی ، به صورت ابزار بازسازی فرد و جامعه در می‌آید. در نتیجه ، شهروندانی که خواستار اشتغال به کار و خدمت در جامعه و خواهان برخورداری از مزایای زندگی اجتماعی می‌باشند، مجبورند سالیان نسبتاً قابل ملاحظه‌ای از عمر خود را در مراکز آموزش و پرورش رسمی بگذرانند .

تأثیر پیدایی و تکامل خط و نوشتار بر آموزش و پرورش

زندگی گروهی مستلزم همکاری است. در فراگرد تکامل اجتماعی ، ضرورت همکاری ، انسان را به ایجاد یا یافتن وسایلی برای هماهنگ سازی فعالیت‌های گروهی وادار ساخت. از این راه ، ابتدا اشکال اولیه زبان گفتاری پدید آمد و با پیشرفت مکانیسم‌های گفتار و افزایش قدرت ارتباطی زبان ، انتقال مفاهیم و معانی عالیتر از فردی به فردی میسر شد.

اختراع خط و نوشتار ، این جریان را دوچندان آسان و اثر بخش ساخت، امر آموزش و پرورش را بسیار تحت تأثیر قرار داد و در نهایت به پیدایش مراکز آموزشی انجامید. با توجه به اینکه نوع و میزان پیشرفت وسایل ارتباطی ، در تعیین

وسعت و اندازه هر گروه قطعاً مؤثر است، از اینرو، می‌توان نقش زبان را در توسعه و تکامل جامعه بشری، به درستی، نقش اساسی دانست.